

Til: PMR

Dato: 16.1.2017

Mal for sensorveiledning for Master i rettsvitenskap

I henhold til instruks for eksamen og sensur § 3-4 (1) skal det utarbeides sensorveiledning for studieårseksamener. Sensorveiledningene er ment for og brukes av sensorene som et verktøy for å vurdere eksamensbesvarelser, og er svært viktig for å oppnå en enhetlig bedømmelse. I tillegg publiseres veiledningen på nettsiden etter sensurpublisering, slik at studentene får tilgang til den og kan bruke den for skal kunne forstå hvorfor de har fått den karakteren de har fått. Studentene bruker den både som fasit for eksamensoppgaven, samt at de bruker tidligere eksamensoppgaver og sensorveiledninger i eksamensforberedende arbeid.

Det finnes ingen mal eller retningslinjer for hvordan sensorveiledningen skal se ut hva gjelder struktur, innhold, lengde m.m. Dette er etterspurt, særlig fra de som får i oppgave å skrive veiledning, fordi de ønsker å skrive en god veiledning for sensorene, og særlig fordi veiledningen publiseres på nett.

Behov for god sensorveiledning kommer tydelig frem med erfaringene fra blind klagesensur. Fakultetet opplever at det foreligger flere tilfeller av store sprik i sensuren. For eksempel ser man at kandidater får endret karakter to-tre nivåer i klagesensuren, både til gunst og ugunst. Dette er svært uheldig og gjør at det stilles spørsmål ved sensuren både internt og eksternt.

Ola Mestad har skrevet et utkast til retningslinjer for sensorveiledninger. Dette utkastet har vært forelagt JSU og tilsynssensor Fredrik Finstad. Finstad har nylig fremlagt sin tilsynssensorrappport hvor det problematiseres rundt blind klagesensur og sensorveiledning. Samlet har dette blitt brukt som grunnlag for forslag til mal for sensorveiledninger for Master i rettsvitenskap (vedlegg 1). For obligatoriske emner på MiR foreslås det at sensorveiledning skrives og publiseres i malen. Dette gjør det enklere å skrive veiledning, og sensorveiledningene blir lett gjenkjennelige både for sensorer og studenter.

PMR anmodet om forslag til veiledning for både teori- og praktikumsoppgaver. Det foreslås at samme mal for sensorveiledning brukes for både teori- og praktikumsoppgaver, men at forskjeller og særtrekk en veiledning bør ha for hhv. teori- og praktikumsoppgaver må komme tydelig frem. Dette er også ønsket fra JSU.

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Innholdsmessig legger Finstad mer vekt enn Mestad på at sensorveiledningen bør kommentere vurderingskriterier for de forskjellige karakternivåene. I sensormøtene kommer det ofte spørsmål fra sensorene om hvordan de skal vurdere besvarelsene; hva regnes som for eksempel en A-besvarelse, C-besvarelse, hva skal til for å bestå, hva gir F osv. I tillegg spørres det ofte etter hvordan man setter karakter for besvarelser der det er deloppgaver. Dersom oppgaven er delt vil det ofte være ulike forfattere for hver del, slik at det ikke nødvendigvis finnes en veiledning for en samlet vurdering for alle oppgavene, kun hver deloppgave. For 4. studieår/avdeling ble det høsten 2015 og våren 2016 sendt ut informasjon fra faglig eksamensleder med spesifisering av vektingen for deloppgavene, samt retningslinjer for total karaktersetting ved tilfellet F på en deloppgave. Dette var noe som hadde blitt avklart muntlig på sensormøtet, men som ble distribuert skriftlig for at de som ikke var til stede også skulle få den samme informasjonen. På bakgrunn av dette foreslås det for det første å ta Finstads oppfordring til etterretning, og oppfordre i malen til klarere angivelse av hva som skal gi karaktermessig uttelling. Videre bør en samlet vurderingsangivelse der eksamensoppgaver inneholder deloppgaver avklares i sensormøtene, og evt. distribueres skriftlig til sensorene etter møtet.

Poengsetting i sensorveiledningen

Som vedlegg til sensorveiledningen får sensorene i dag følgende vedlegg de må gjøre seg kjent med ifm. sensureringen (vedlegg 2,3 og 4):

- Instruks for sensorene
- Om karaktersystem og sensur fra UiO-forskriften
- Informasjon fra studiedekanen om sensurbegrunnelse

I tillegg holdes det sensormøter for alle studieårseksamener, hvor eksamensoppgavene og sensorveiledningene gjennomgås. Veiledningsforfatter deltar gjerne på møtene enten ved personlig oppmøte eller telefonisk, og veiledningene korrigeres på bakgrunn av det som kommer frem i møtene.

Sensorene viser stor grad av ansvarsbevissthet og administrasjonen har fått tilbakemeldinger om bekymring når de har sett oversikt over endelig klagesensur, der det er store sprik. Det fremkommer både fra Mestad og Finstad at det ikke er ønskelig med en for skjematisk sensorveiledning og sensur. Imidlertid har Johan Boucht kommet med forslag til en alternativ sensurmodell inspirert av sensurmodellene i Finland og Sverige, av mer skjematisk karakter (vedlegg 4). Forslaget bes diskuteres i PMR. I denne modellen er hensikten å sikre konsistens mellom vurderingene ved at sensuren baseres på en poengdifferensiert veiledning, der sluttkarakteren er basert på antall poeng relatert til den poengterskel som gjelder for hver karakter. Dette innebærer at oppgavens totale poengantall spesifiseres, samt at det indikeres hvor mange poeng de ulike elementene i oppgaven er verdt. Den endelige karakteren vil i tillegg fortsatt alltid

baseres på en viss helhetsvurdering, særlig i grensetilfellene. Boucht fremhever at det er mulig å ha to veiledninger, en offentlig og en for internt bruk, fordi den poengsatte veiledningen primært skal være et hjelpemiddel for sensorene.

Nivåkontroll

Erling Hjelmeng har gått gjennom andre tiltak som mulig kan innføres som et ledd i kvalitetssikringsarbeidet, herunder nivåkontroll i sensorcorpset. Nivåkontroll i ordinær sensur innebærer at karakternivået i ulike kommisjoner holdes opp mot hverandre og evt. justeres før endelig sensur, mens det for klagesensuren innebærer at nivåene i klagekommisjonene kan holdes opp mot nivået i den opprinnelige sensurrunden. Ved UiO kan det allerede sies å foreligge elementer av nivåkontroll gjennom sensormøtene, etterfølgende justering av sensorveiledning samt sammensetning av kommisjoner (ved at kommisjonene deles slik at hver sensor sensurerer halvparten med én sensor og den andre halvparten med en annen). I klagesensuren er sensorene i ofte de samme som ved ordinær sensur, og har innblikk i nivådiskusjonene fra første runde.

En ytterligere nivåkontroll i ordinær sensur kunne vært gjennomført ved at hver kommisjon melder inn for eksempel én A-besvarelse, en på grensen C/B og én på grensen C/D. Oppgavene kan gjennomgås av faglig eksamensleder, som fastsetter eller anbefaler karakter. Dette er noe som praktiseres ved UiB, men der er det kun én sensor. Den praktiske gjennomføringen ved kan være krevende da noen kommisjoner vil ferdigstille sensuren raskt etter sensormøtet, mens andre kanskje trenger hele fristen, og det er sannsynlig at ulempene overgår kostnadene.

I klagesensuren kan nivåkontroll vurderes innført ved at klagekommisjonene får seg forelagt for eksempel en typisk D, C, B og A-oppgave, gjennomgått av eksamensleder og kontrollert opp mot sensorveiledning/diskusjon på sensormøtet. En innvending vil være at sensuren ikke representerer en reell ny sensur, der også målestokken kan prøves. Klagesensorene vil imidlertid uansett måtte forholde seg til sensorveiledningen, slik denne er justert etter drøftelsene på sensormøtet, slik at en ordning der det legges frem besvarelser gjennomgått av eksamensleder kan mest anses som en eksemplifisering. Klagesensorer som ikke har deltatt i ordinær sensur vil på denne måte få tilgang til tilsvarende kunnskap med eksempler som ordinære sensorer, og en slik nivåkontroll kan også bidra til å justere sensorer som i første runde har lagt seg for mildt eller strengt. Ved en slik nivåkontroll vil man ikke oppleve de samme tidsmessige utfordringer som i ordinær sensur, idet utvalget av besvarelser kan klargjøres før klagefristen er ute. Det bør også vurderes om eksamensleder skal honoreres særskilt for arbeidet.

Retningslinjer for sensur

Både Fredrik Finstad og Ola Mestad anbefaler at veiledningsforfatter også burde delta i sensuren. Et slikt krav krever endring i instruks for eksamen og sensur § 3-4 Sensorveiledning (1). Ofte er veiledningsforfatterne stipendiater som i dag ikke får delta i sensur, og et slikt krav vil derfor utelukke dem som veiledningsforfattere. Videre er det ikke hovedregel at interne faglærere, som

også ofte skriver sensorveiledninger, ønsker å delta i sensuren selv. Dermed kan et slikt krav gjøre det vanskelig for oppgaveutvalget å skaffe forfattere.

Forslag til vedtak

1. Vedlagte mal for sensorveiledning vedtas og tas i bruk umiddelbart. (inngitt)

Diskusjonspunkter

1. Er det ønskelig å utvide mal for sensorveiledning med poengsetting?
2. Er det ønskelig å innføre nivåkontroll i sensuren?
3. Er det ønskelig å kreve at veiledningsforfattere må delta i sensuren?

SENSORVEILEDNING

[EMNENAVN OG EMNEKODE]

[SEMESTER OG ÅR]

INNLEDNING

- Generelt om oppgaven eller oppgavesettet: er spørsmålene sentrale, vanskelige? Er oppgaven omfattende, gir den grunnlag for lange drøftelser?
- Introduser omfanget av sensorveiledningen: hvor omfattende er den ment å være i forhold til hva man kan kreve av studenten?

LÆRINGSKRAV OG HOVEDLITTERATUR

- Presenter og evt. kommenter læringskrav og pensumsituasjonen, inkludert om det er noe fra undervisningen som bør nevnes.
- Relevante dommer fra domssamlingen bør nevnes.

DE ENKELTE SPØRSMÅLENE

- Alle spørsmål eller tema som oppgaven reiser eller kan reise, skal gjennomgås.
- Det vil variere hvor mye en bør skrive på hvert punkt, men veiledningen skal være en hjelp og må derfor ikke være for omfattende.
- Veiledningen må ikke være for generell, og det bør være løpende anvisninger på forhold som bør telle positivt eller negativt.
- Noen oppgaver kan reise mer krevende spørsmål, for eksempel at rettspraksis har endret situasjonen fra det som er sagt i pensumlitteraturen, dette krever mer utførlig forklaring. Tilsvarende kan gjelde dersom et spørsmål er omstridt i teorien.
- For teorioppgaver spesielt: Særlig teorioppgaver kan oppfattes på ulike måter og dermed avgrenses ulikt. Selve oppgavesvaret kan også disponeres på forskjellige, men ofte like gode måter.

- Avslutningsvis bør det sies noe om vurderingen som skal skje ved sensuren, drøfting på sensormøtet, og gjerne etter gjennomlesning av en del oppgavesvar.

SAMLET VURDERING

- Generelt om sensur: for eksempel at kandidatene skal vurderes mer på grunnlag av det de har skrevet enn på det de ikke har tatt med, at det av og til kan være rom for ulike svar på rettsspørsmål, at det er viktig at kandidaten er konsekvent i egen tankegang o.l.
- Generelle kommentarer om karaktersetningen basert på diskusjonen i sensormøtet, og gjerne basert på lesing av en del oppgavesvar.
- Det bør komme frem at for å få A eller B er det ikke avgjørende at kandidaten har med alle spørsmålene. Samtidig bør ikke veiledningen vike unna å gi klarere direktiver om hva som skal gi karaktermessig uttelling.
- Alminnelige kriterier: ryddighet, struktur, språkføring og presentasjonsteknikk.

***

[Sted], [dd.mm.åååå]

[Navn]

Instruks for sensorene

Retningslinjer fastsatt av dekanene ved Det juridiske fakultet etter fullmakt fra Det nasjonale fakultetsmøtet for juridiske fag 24. april 2003.

§ 3-6 Instruks for sensorene – Kun for Master i rettsvitenskap

Utdypende beskrivelser for juridiske fag.

Retningslinjer fastsatt av dekanene ved Det juridiske fakultet etter fullmakt fra Det nasjonale fakultetsmøtet for juridiske fag 24. april 2003.

Måling av juridiske egenskaper og ferdigheter skjer etter en sammensatt vurdering av ulike kvaliteter. Det avgjørende for karakterfastsettelsen skal være totalinntrykket av kandidatens prestasjoner, sett i forhold til oppgaven som er gitt. Ulike besvarelser av samme oppgave kan således ha hver sine sterke og svake sider, og likevel bli ansett som likeverdige ved totalvurderingen. På bakgrunn av dette, angis det ikke fagspesifikke beskrivelser i form av faste regler om hva som kjennetegner det enkelte karaktertrinn eller hvilke egenskaper som teller mest.

Ved vurderingen av hvilke karaktertrinn som skal gis, ut fra de ovennevnte generelle beskrivelsene, vil det legges vekt på følgende ferdigheter i den totalvurderingen som skal foretas:

1. Kunnskaper om og oversikt over oppgavens tema og relevant bakgrunnsstoff;
2. Evne til å finne frem til og formulere rettslige problemstillinger, herunder skille mellom ulike problemer, prinsipale og subsidiære spørsmål, samt evne til å sette spørsmålene inn i sin rette sammenheng;
3. Evne til å drøfte spørsmål på en faglig forsvarlig og skjønnsom måte, og utnytte det foreliggende rettsstoff og faktum i samsvar med fagets metodiske prinsipper. Til dette hører også blikk for hva som er vesentlig i forhold til det som er uvesentlig eller irrelevant, til å skille mellom det sikre og det tvilsomme, samt til å dimensjonere stoffvalg og proporsjoner i besvarelsen fornuftig;
4. Blikk for rettspolitiske dimensjoner innenfor oppgavens tema, dog uten å tape av syne grensen mellom vurderingers betydning de lege lata og de lege ferenda;
5. Selvstendighet ved evne til å resonnerer kritisk og uavhengig i forhold til foreliggende læremidler og undervisning;
6. Språkbeherskelse, fremstillingsevne, presisjonsnivå og systematisk ryddighet ved skriftlig og muntlig redegjørelse for fagjuridiske emner.
7. Ferdighetene vil i varierende grad inngå ved den faglige totalvurderingen, og er ikke uttømmende angitt eller prioritert. De generelle og utfyllende beskrivelsene skal ikke anvendes med sikte på å oppnå en prosentvis normalfordeling ved den enkelte prøve, men ligge fast over tid.

Karaktersystem og sensur

Det følgende karaktersystemet er hentet fra UiOs forskrift om studier og eksamen.

§ 6. KARAKTERSYSTEM OG SENSUR

Fastsatt med hjemmel i § 3-9 og § 5-3 i UH-loven av 1. april 2005.

§ 6.1 Karaktersystem

(1) Ved Universitetet i Oslo er det for UH-lovens graderte karakterskala fastsatt følgende generelle, kvalitative beskrivelser på bokmål:

Symbol	Betegnelse	Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriteriene
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Brukbar	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

(4) Når UH-lovens karakterskala bestått / ikke bestått benyttes ved Universitetet i Oslo, skal dette være et selvstendig vurderingsuttrykk uten sammenheng med den graderte karakterskalaen.

(3) Ved Universitetet i Oslo er det for UH-lovens graderte karakterskala fastsatt følgende generelle, kvalitative beskrivelser på engelsk:

Symbol	Description	General, qualitative description of valuation criteria
--------	-------------	--

Symbol	Description	General, qualitative description of valuation criteria
A	Excellent	An excellent performance, clearly outstanding. The candidate demonstrates excellent judgement and a high degree of independent thinking.
B	Very good	A very good performance. The candidate demonstrates sound judgement and a very good degree of independent thinking.
C	Good	A good performance in most areas. The candidate demonstrates a reasonable degree of judgement and independent thinking in the most important areas.
D	Satisfactory	A satisfactory performance, but with significant shortcomings. The candidate demonstrates a limited degree of judgement and independent thinking.
E	Sufficient	A performance that meets the minimum criteria, but no more. The candidate demonstrates a very limited degree of judgement and independent thinking.
F	Fail	A performance that does not meet the minimum academic criteria. The candidate demonstrates an absence of both judgement and independent thinking.

Sensurbegrunnelse ved karaktervedtak og klagevedtak

Informasjon gitt av Studiedekan Erling Hjelmeng 26. april 2016.

Studenter har krav på begrunnelse for sensurvedtaket, jfr. Universitets- og høyskoleloven § 5-3 første og andre ledd. Det samme gjelder i klageomgangen. Lovens § 5-3 andre ledd siste punktum bestemmer at begrunnelsen kan være muntlig eller skriftlig. Det har lenge vært vanlig å gi muntlig begrunnelse, gjerne i telefon, for eksamenskarakterer. Klagevedtakene har vært begrunnet skriftlig. PMR vedtok i møte 9. juni 2010 at klagekommisjonen kan velge å gi muntlig begrunnelse.

Begrunnelse for karaktervedtaket skal tjene flere formål. Før det første setter forvaltningsloven krav om begrunnelse for forvaltningsvedtak (§ 24). For det andre skal begrunnelsen bidra til at kandidaten forstår og aksepterer karakterfastsettingen. På den måten kan unødige klager unngås. For det tredje kan en god begrunnelse være nyttig tilbakemelding.

Hovedregelen er at studenten kan framsette krav om begrunnelsen innen én uke etter at sensuren er falt (Universitets- og høyskoleloven § 5-3 første ledd). Begrunnelsen skal være gitt innen to uker etter at krav er satt fram.

Alle sensorer skal oppgi tid for når de kan konsulteres telefonisk. Det innebærer å sette av tilstrekkelig tid slik at alle kandidatene har rimelig mulighet til å få sensor i tale. Det er ikke mulig å gi noen fast regel for hvor lang tid hver student skal få tildelt. Erfaring viser at lengden på tilfredsstillende muntlige begrunnelser varierer. Det bør likevel settes av ca 15 min per student. Hvis man har ansvar for begrunnelse til f. eks. 30 studenter, innebærer det at man må regne med å sette av mellom 7 og 8 timer, selv om ikke så mange timer faktisk vil gå med. Fakultetet har derfor fastsatt at sensorer skal oppgi treffetid på minst 6 timer fordelt på 2 dager, for å gjøre tilgjengeligheten for studentene god. For at studenten skal ha mulighet til pr. telefon å fremsette krav om begrunnelse *innen en uke fra sensuren falt*, ber vi om at sensorene oppgir, hele eller deler av, treffetiden rett i etterkant av denne uken. Fastsatt "ringetid" er utelukkende et administrativt tiltak i den hensikt å regulere arbeidet med begrunnelser; tiltaket begrenser selvsagt ikke retten til begrunnelse. Sensorer som befinner seg i utlandet, må gjøre egne avtaler med eksamensseksjonen om oppringninger som ikke belaster studentene økonomisk.

Studenter ønsker som regel å få vite hva i deres besvarelse som var bra, og hva som ikke var bra. Det er en god vane alltid å forsøke å finne noe positivt ved besvarelsen, som studenten eventuelt kan bygge videre på ved neste høve. Jo mer konkret begrunnelsen er, knyttet til studentens prestasjon, jo bedre er den. Utsagn av typen "dette er jevnt over svakt" eller "rettskildebruken er uklar" eller "disposisjonen er rotete" må følges av henvisning til aktuelle sider i besvarelsen, gjerne med sitater. Henvisning til sensorveiledningens anbefalinger kan brukes, men som tittelen sier, er disse bare veiledende. Dette kan kommuniseres til studenter som har lest veiledningen og mener de har gjort alt som anbefales der, uten at resultatet ble som ønsket.

Et viktig ledd i begrunnelsen er å knytte studentens prestasjon til karakterbeskrivelsen slik den er gitt i Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo, §6

<http://www.uio.no/om/regelverk/studier/studier-eksamener/forskrift-studier-eksamener/index.html#para6>

og i Instruks for eksamen og sensur, §3 -6

https://www.uio.no/for-ansatte/arbeidsstotte/sta/enheter/jus/instrukser-regler-jurfak/instruks_for_eksamen_og_sensur.html#toc14

Det bør etter omstendighetene formidles til kandidater som har fått C, at dette ikke er en dårlig karakter.

Den karakteren som er gitt, er uttrykk for sensorenes endelige vurdering av kandidatens prestasjon. Eventuell uenighet i utgangspunktet mellom sensorene skal ikke formidles til kandidaten. Karakteren bør heller ikke graderes som sterk eller svak i begrunnelsen til kandidaten.

Lykke til med sensur og begrunnelse!

Vennlig hilsen

Erling Hjelmeng

Studiedekan

Eksamenssensur: Nordisk komparasjon/Johan Boucht

Jeg er blitt bedt om å gjøre en sammenligning mellom situasjonen i våre nordiske naboland vedrørende fremgangsmåten ved sensur og tilgangen på retteveiledninger for å bedre kunne vurdere mulige tiltak i Oslo. Bakgrunnen er tilsynssensors rapport om de sprikende resultatene ved den blinde klagesensuren. Jeg er også blitt bedt om å gi forslag til hvordan en alternativ modell kunne implementeres ved fakultetet i Oslo. Jeg begynner med landrapportene, gjør deretter en komparasjon, og i lys av dette et forslag på to mulige tiltak.

DANMARK

Referanseperson: Professor Thomas Elholm, (Det juridiske fakultet, Syddansk Universitet)

Utgangspunktet er en distinksjon mellom den interne så kalte eksaminator og den eksterne sensor. Hver besvarelse rettes ofte (dvs. ikke alltid) av en ekstern og en intern. Som regel brukes samme sensor for alle besvarelsene, men om antall besvarelser er mange (f.eks. 200), så brukes to sensorer (100/sensor). Retteveiledning skrives ikke alltid, men eksaminator diskuterer muntlig med sensor om hva som forventes av studentenes besvarelser og hvordan vurderingen av de ulike elementene bør utføres. Sluttkarakter settes som en helhetsvurdering.

Ved klage forelegges saken hos eksaminator og (hvis det er en slik) sensor til uttalelse. Fakultetet trefrer deretter en avgjørelse i lys av bemerkningene fra den studerende og fra eksaminator/sensor (se <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=183445#id7b90f00b-605c-4b59-9cfa-b42f974519bf>). Hvis avgjørelsen innebærer at ny bedømmelse skal gjøres, så utses to nye bedømmere.

FINLAND

Referansepersoner: Professor Dan Frände (Juridiska fakulteten, Helsingfors universitet)
Professor Johan Bärlund (Juridiska fakulteten, Helsingfors universitet)

Eksterne sensorer brukes ikke, hvilket innebærer at sensorgruppen er relativt liten. Samme lærer skriver eksamensoppgave, skriver veiledning, og sensurerer oppgaven (studentgruppene kan oppgå til 200 studenter). Sensorveiledningens ulike element graderes i poeng for å gi konsistens i rettingen. Disse poeng fremgår enten eksplisitt av sensorveiledningen eller blir bestemt av sensoren internt (hvorved poengene ikke er tilgjengelige for studenten). Sluttkarakter bestemmes i lys av antall poeng i forhold til gjeldende poengterskler for hver karakter basert på viss helhetsvurdering. For studentene kan då sluttkarakteren se ut til å være basert på en helhetsvurdering, særlig i grensetilfellene. Grunnet omfattende spredning på nettet av sensorveiledningene, er disse ikke alltid generelt tilgjengelige.

Samme sensorer utfører også eventuell klagesensur: studenten tar da kontakt med sensoren som deretter gjør en omprøving. Ved fortsatt uenighet kan studenten klage til universitetets «rätts-skyddsnämnd» som sa utpeker en ny sensor.

Bilaga: eksempel på sensorveiledning

SVERIGE

Referansepersoner: Professor Petter Asp (Juridiska institutionen, Stockholms universitet)
Universitetslektor Sverige Scheutz (Juridiska institutionen, Uppsala
Universitet)

Fremgangsmåten i Stockholm og Uppsala er relativt lik. I utgangspunktet brukes ikke eksterne sensorer. Dette innebærer at sensorgruppen normalt er relativt liten. Relativt utførlige sensorveiledninger skrives i regel. Som hjelpemiddel graderer sensorene ofte sensorveiledningens ulike element i poeng for å gi konsistens i rettingen. Dette fremgår dog ikke nødvendigvis av sensorveiledningen, ettersom denne er rettet til studentene (den som retter har ofte selv skrevet sensorveiledningen). Endelig karakter bestemmes i lys av antall poeng i forhold til gjeldende poengterskler for hver karakter. Særlig i grensetilfellene skjer dette dog etter viss helhetsvurdering.

De samme sensorene besørger også eventuell klagesensur: studenten tar da direkte kontakt med sensoren som deretter gjør en omprøving.

Bilaga: eksempel på sensorveiledning

KOMPARASJON

I lys av fremstillingen så virker følgende å kunne konkluderes. Det foreligger en grunnleggende forskjell mellom utgangspunktene i de øst- og vest nordiske læresetene. I Sverige og Finland er utgangspunktet at kun en sensor bedømmer hver oppgave, mens utgangspunktet i Danmark og Norge er at to sensorer bedømmer oppgaven. Ved klage synes også de samme sensorene som regel å besørge også den nye bedømmelsen. Mens det i Sverige og Finland synes å finnes en sterkere tradisjon med skrevne poengdifferensierte retteveiledninger slik at karakteren tydeligere bygger på antall poeng relatert til poengterskler for hver karakter, er situasjonen i Oslo mer lik den danske. Samtidig er sensorkorpset i Danmark, liksom i de øvrige nabolandene, generelt mer begrenset.

FORSLAG TILL IMPLEMENTERING

Slik de ulike landrapportene viser, så er det vanlig i både Sverige og Finland at karakteren bygger på oppnådd poengantall relatert til den poengterskel som gjelder for hver karakter. Poengsettingen er basert på en poengdifferensiert retteveiledning. Særlig i grensetilfellene følges dette av en viss helhetsvurdering. Dette øker muligheten å oppnå konsekvens i rettingen. I Danmark er riktignok retteveiledningens rolle mindre, men då sensorkorpset er begrenset så er også behovet for styring mindre.

I lys av det store sensorkorpset ved Det juridiske fakultet ved UiO, liksom sensorenes forskjellige stilling og bakgrunn (stipendiater, førsteamanuensis, professor, advokatfullmektig, dommerfullmektig, rådgiver osv.), så synes implementering av tiltak for tydeligere styring ved sensur som generelt forsvarlig for å oppnå større konsistens. Dette er viktig ikke minst i rettssikkerhetshenseende for studentene. Et slikt mulig tiltak, inspirert av den finsk/svenske modellen, ville være å tydeligere basere sensuren på en poengdifferensiert retteveiledning der sluttkarakteren er basert på antall poeng relatert til den poengterskel som gjelder for hver karakter (og som kan være fleksibel i viss grad). Dette ville innebære dels at oppgavens totale poengantall spesifiseres (f.eks. 10, 15 eller 20), dels at forfatteren av sensorveiledningen indikerer hvor mange poeng de ulike elementene i oppgaven er vert. Dette kan gjøres med variert nøyaktighet fra f.eks. 0,5 p for noen faktorer til f.eks. 2-3 p for andre; i det senere tilfellet vil sensoren fortsatt ha en viss skjønnsmargin. Den endelige karakteren vil i tillegg fortsatt alltid baseres på en viss helhetsvurdering, særlig i grensetilfellene.

Selv om sensorens frie skjønn da vil bli noe begrenset, så vil slik poengsetting, i tillegg til å være et hjelpemiddel for å sikre viss konsistens, også kunne bidra til å gi bedre transparens i rettingen.

Den poengsatte sensorveiledningen bør ikke nødvendigvis være offentlig, ettersom poengsettingen primært er et hjelpemiddel for sensoren. Man kan derfor tenke seg en offentlig retteveiledning (for studentene) uten poeng, og en intern med poeng.

I tillegg kan det vurderes om det bør arrangeres grunnleggende undervisning for sensorene vedrørende sensurens utgangspunkter. Det fremstår bl.a. som viktig at det akademiske perspektivet på rettingen bevares selv om mange bedømmere er praktiker.

De tiltak som er blitt diskutert kan være en måte å øke konsistensen ikke bare mellom bedømmingene i første omgang, men også mellom resultat i første omgang og i klageomgangen.

